הלכה · משנה תורה · מפרשים · יצחק ירנן · ספר שופטים

יצחק ירנן על משנה תורה, הלכות ממרים

רבי אליקים גאטינייו

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

יצחק ירנן על משנה תורה, הלכות ממרים

רבי אליקים גאטינייו

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/יצחק-ירנן-על-משנה-תורה-הלכות-ממרים/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה 202611200317-v39 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ד 4
פרק ב 4
הלכה ט 4
פרק ג 5
הלכה ח 5
פרק ה 5
הלכה טו 5
פרק ו 5
הלכה יב 5
הלכה טו 7

פרק א

הלכה ד

הרי השואל עם אותו בית דין וכו'. עיין להלח"מ שדקדק מאין הוציא ששואל גם הבי"ד ותירץ שדקדק כן מסיפא דברייתא יעו"ש וטעם לדבר נ"ל דכיון דלא ידעו הבי"ד נכון שילכו הם או שלוחיו כדי לידע דין זה לעתיד לבוא וללמד את העם וק"ל.

פרק ב

הלכה ט

הואיל וכו'. **עד והוא אסור מן התורה הרי זה מוסיף וכו'**. בס' לשון למודים חלק או"ח סי' כ"ח הביא מכת"י מר חמיו הרב מהר"א חאקו ז"ל שהקשה וז"ל משמע מדברי רבינו דלעבור בעי כוונה שאינו עובר על בל תוסיף אם לא שאומר שכך נצטווה והדבר תמוה מההיא דפרק ראוהו בי"ד דמסקינן התם דלעבור בזמנן לא בעי כוונה ובנדון שעסוק רבינו לא שייך שלא בזמנו דלבעי כוונה כמ"ש רבא שם במסקנא דשלא בזמנו בעי כוונה דהכא כל שעתא ושעתא זמניה הוא אלו דבריו ודבריו תמוהים איך עירב נדון רבינו עם ההיא דרבא דפרק ראוהו בי"ד דאין הנדונות שוות דההיא דפרק ראוהו בי"ד קאי במצות עשה ורבינו קאי במצות לא תעשה ולכן גבי מצות עשה דוקא בזמנה א"צ כוונה לעבור בבל תוסיף דממילא עובר על בל תוסיף משא"כ שלא בזמנה דאי מכוון דוקא לשם מצוה עובר אבל כל דאינו מכוון לשם מצוה אינו עובר כי הוי מתעסק בעלמא במעשה ידיו ומעשה קוף הוא אמנם בנדון רבינו דקאי במצות לא תעשה דהתורה אסרה דבר אחד והוא מוסיף על האיסור אפילו דכל שעתא חשיב זימניה כל שאינו מכוין בתוספת הזה משום מצות ה' מה בכך וכי חייב לאכול בשר עוף בחלב וכיוצא דבר שהתירה תורה ואינו רוצה לעשות ואינו מכוין משום מצוה למה יהא נחשב עובר בבל תוסיף דבר זה אינו אלא סייג ולא שייך בל תוסיף ומה לתבן עם הבר אלא דהראב"ד חלוק עם רבינו דבמצות לא תעשה ליכא כלל בל תוסיף אפילו במכוין לשם מצוה וכבר הליץ על רבינו מרן כ"מ שם יעו"ש.

ומסוגייא זאת דפרק ראוהו בי"ד ראיתי למרן ב"י חלק או"ח סי' תרנ"א דקשיא ליה על מ"ש הטור שם ולא יוסיף עליהם מין אחר אפילו לא יאגדנו אם יאחזנו בידו עמהם לשם מצות לולב איכא בל תוסיף וכו' וז"ל קשה דהא אסיקנא בפרק ראוהו בי"ד דלעבור בזמנו לא בעי כוונה עכ"ל ואנא בריה קלה במ"ש נראה דבלולב לא שייך לומר בזמנו לא בעי כוונה משום דאי כבר יצא ידי חובתו בפעם אחת אף דזמנו כל היום כיון דיצא ידי

חובתו שאר היום לאו זימניה מקרי לאדם זה דדוקא בשופר וברכת כהנים שייך לומר כל היום זימניה הוא אף שתקע פעם אחת ואף שבירך פעם אחת משום דאי מתרמי ליה צבורא אחרינא הדר ותקע וכן בברכת כהנים אי מתרמי ליה צבורא אחרינא הדר מברך וכן בבכור אילו איתרמי ליה בוכרא אחרינא בעי מזה יעו"ש בסוגייא ותוס' פרק ראוהו בי"ד וכן בפ"ק שם וכן פרק לולב הגזול משא"כ בלולב דלא שייך בו אי אתרמי ליה כיון שיצא ידי חובתו בפעם אחת שוב לאו זימניה הוא אפילו בו ביום ולפי"ז שפיר מתפרשין דברי הטור ולא יוסיף וכו' אף בלי אגד אם יאחזנו בידו עמהם לשם מצות לולב פי' בפעם ראשונה שאז נוטלו לשם מצוה איכא בל תוסיף משא"כ אחר שיצא ידי חובתו אפילו נוטלו באגד עם התוספת אין קפידה דלאו זמניה הוא אלא מעשה קוף בעלמא, נמצא דמ"ש הטור לשם מצות לולב ר"ל בפעם ראשונה לצאת ידי חובתו דאז מקרי זימניה וא"צ שיכוין להוסיף במצוה ברם אם נטל פעם שניה דלאו זימניה וכדאמרן אז צריך שיכוין לעבור דהיינו לעשות המצוה בתוספת.

פרק ג

הלכה ח

עיין מה שכתבתי בספרי תועפות ראם דף ק"ז ע"א.

פרק ה

הלכה טו

ויש לב"ד וכו'. עיין מה שכתבתי בספרי תועפות ראם דף ל"ח ע"א.

פרק ו

הלכה יב

מי שאמר לו אביו לעבור על דברי תורה בין לא תעשה וכו' לא ישמע לו וכו' כולכם חייבין בכבודי. הכי איתא בב"מ דף ל"ב ואותביה בש"ס טעמא דכתב רחמנא וכו' הא לאו הכי הו"א צייתי ליה ואמאי האי עשה והאי לא תעשה ועשה ולא אתי עשה ודחי לא תעשה ועשה אצטריך סד"א הואיל והוקש כבוד אב ואם לכבודו של מקום וכו' לצייית ליה קמ"ל דלא ע"כ ופרש"י ד"ה הו"א צייתא וז"ל דאתי עשה דכבוד ודחי לא תעשה דלא תוכל להתעלם אבידה עשה ולא תעשה השב תשיבם לא תוכל להתעלם עכ"ל. ועיין בתשובה להרב שער אפרים סי' ע"ח בדברי הרב הבן דקשיא ליה לרש"י שפי' פרכת

הש"ס אחדא מינייהו ולא אשניהם כפשט הש"ס ושם נאמר בדרך השני דקשיא ליה לרש"י בש"ס דאם נאמר דפריך גם אטומאה מאי קאמר אח"כ אצטריך סד"א הואיל והוקש כבודם וכו' לציית ליה וכו' ואיך ס"ד האי סברא שהרי שקולים הם בהקש כבודם ומאי חזית דציית לאביו ולא להקב"ה בשלמא אי פריך אאבידה לחוד סברה נכונה היא לציית לאביו מאחר שהוקש כבודו לכבוד המקום וזה כלל גדול שב ואל תעשה שאני וה' צוה לו להחזיר אבידה והוא קום עשה ואביו אמר לו אל תחזיר יש סברה שיציית לאביו בשב ואל תעשה משא"כ בטומאה דהוי קום עשה מאי חזית דיציית לאביו ולזה נשמר רש"י ופירש דקאי אאבידה לחוד ויעו"ש שהאריך בזה.

ולענ"ד דבריו תמוהים טובא דהא ילפותא זו נפקא לה בברייתא מדכתיב ואת שבתותי תשמורו וכו' כולכם חייבין בכבודי וגבי שבת הענין הוא קום עשה שאומר לו אביו חלל שבת והוי כמו טומאה שאומר לו אביו להטמא והוצרך ה' לומר ואת שבתותי תשמורו משום דסד"א כיון דהוקש כבודם לכבוד המקום ולפי דבריו מה ס"ד הוא זה וכן רבינו ז"ל כתב לעבור על דברי תורה בין לא תעשה וכו' היפך דבריו ומה שגמגם דמהיכא תיתי שיהיה חייב לציית לאביו ולעבור בקום עשה אין כוונת הש"ס בס"ד זה שיהיה חייב לציית לאביו מכח דהוקש כבודם לכבוד המקום עד דתיקשה ליה מאי חזית וכו' אלא דהוה ס"ד דכיון דהוקש כבודם לכבוד המקום הוו שקולים ואם אדם זה נגרר אחר אביו ועשה כמאמר אביו היפך ה' אין עליו חטא משפט מות ומ"ש סד"א לציית ליה לאו דהדין הכי בהכרח אלא הכי פירושו סד"א לציית ליה ואם ציית ליה אין בו חטא קמ"ל ואת שבתותי תשמורו כולכם חייבים בכבודי ואם עבר על מצות ה' חייב ויעויין בפי' רש"י שם גבי שבת בפי' ומה שסייע את עצמו ממ"ש רש"י ד"ה הוקש כבודם בגזרה שוה כבד וכו' כבד וכו' ליכא סייעתא כלל כי רש"י הרגיש בלשון הש"ס דקאמר הוקש כבודם וכו' דאינו הקש אלא גז"ש ולזה כתב רש"י דהאי לשון הקש הוא לשון מושאל ור"ל גז"ש דהיינו כבד וכבד ופשוט.

וזה אצלי כוונת הפרישה ביו"ד ריש סי' ר"ס שהוקש וכו' לשון הוקש אינו מדוקדק כל כך שאין זה הקש ממש אלא מדאפקיה רחמנא כיבוד אב ואם בלשון דמפיק כיבוד המקום עכ"ל וכוונתו דלשון הקש הוא לשון מושאל ועל האמת הוא גזירה שוה ולאפוקי מהרב הנזכר דקשיא ליה על הפרישה מדברי רש"י אלו יעו"ש בתחילת דבריו ברם מ"ש בדרך הראשונה ע"פ דברי התוס' נכון הדבר.

ודרך אגב ראיתי למ"ש אחרי זאת על מה דפשיט לשאלת הגאון אביו מהליכת יעקב מאת יצחק אביו וז"ל ובאשר דשערי דחיות לא ננעלו כי י"ל דמה שנענש היה שלא היה

מאכילו וכו' יעו"ש לענ"ד אין זה דחיה אלא קושטא קאי גם במה שסיים והעיקר מאן לימא לן שהיה סומא דלא מצינו אלא כיהוי עינים אף שהוכחתי במקום אחר שהיה סומא ממש עכ"ל לא ידעתי את שיחו דמקרא מלא הוא בסדר תולדות שלא היה רואה כלל כשנטל יעקב את הברכות.

הלכה טו

ומדברי סופרים שיהא אדם חייב בכבוד אחיו הגדול ככבוד אביו. ומסתברא ליה להלכות קטנות ח"א סי' קכ"ה שהוא גדול האחים שנכנס במקום אב שהוא אב לכולם ומסברא ליה הרב שבות יעקב ח"א סימן ע"ו מההיא דפ' הנושא אע"פ ששמעון בני חכם גמליאל בני נשיא שנאמר ואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא הבכור וכיון שהוא נכנס במקום אביו ראוי לכבדו ומה שהרגיש מדברי רש"י בחומש סדר ויחי גבי שמעון ולוי אחים שכתב שלא היו מדברים בפני אחיהם הגדולים יעו"ש כבר תריץ ליה בטוב טעם דלדבר בפני מי שגדול ממנו יהיה מי שיהיה הוי דרך ביזיון ושאני כבוד מבזיון וכמו שביאר בדבריו קחינו משם.

וראיתי להרב כמה"ר אהרן אמארילייו ז"ל בסוף ס' מלכי בקדש דף קנ"ז שדחה לו בדברים ונשתמש מדברי רש"י הנ"ל שהביא השבות יעקב וכן מתשובת הרא"ש שהביא השבות יעקב ז"ל שאפי' אח מאמו חייב בכבודו דלא שייך לומר שיורש גדולה יעו"ש. וליתא דגם באם שייך ירושה דהגע עצמך דבמיתת האם איכא ירושה כגון שגבתה כתובתה ומתה ויורשים לה ב' אחים שהם בניה אף שהם מב' בני אדם וכן אם יש לה איזה גדולה יהיה מה שיהיה הגדול קודם דומיא דאב.

גם מה שדחה דלפי טעמו לא יהיה חייב בכבוד אחיו הגדול כי אם לאחר מיתת אביו ולמה יהא חייב גם בחיי אביו וכן משמע מדברי הר"מ וכמ"ש הכנסת הגדולה יו"ד סי' ר"מ הגהת הטור וכ"ש לדעת הרמב"ן ז"ל דדוקא בחיי אביו ולא לאחר מיתה ואילו לטעם הרב יותר מסתברא לכבד אחר מיתת אביו מבחיי אביו וכו' יעו"ש ואי מהא לא אריא דכיון דבן זה הגדול ראוי לירש הגדולה של אביו לאחר מיתה חשיב לכבדו גם בחיי אביו גם לדעת הרמב"ן כיון דהוי ראוי לירש לאביו הגדולה חשוב בעיני אביו הוא ויש לו נחת רוח לאביו בראותו שמכבד לבנו הראוי ליכנס במקומו ונמצא בזה מכבד לאביו משא"כ לאחר מותו.

עוד כתב וז"ל ותו קשה דמאי ראיה מייתי מרבינו הקדוש שאמר שאע"פ ששמעון בני חכם גמליאל בני נשיא שאני התם שאינו יורש המלכות רק הבן הגדול שאם הניח בנים הרבה אינו יורש המלוכה רק הבן הגדול דא"א שיהיו כולם מלכים ומסתברא דהגדול

קודם אבל גבי כבוד לאחיו הגדול מי מעכב שלא לכבד את כולם אלו דבריו ולא דק בראיה להבינה והכי פירושו מה מצינו התם דאף דשמעון חכם גמליאל נשיא משום היותו גדול ממנו א"כ נלמוד משם לכבד את הגדול דוקא כיון דלו נאה הירושה ליכנס במקום אביו אף דאיכא חכם אחריו מה שאין כן לשני ולשלישי דאינו יורש גדולת אביו והכל מסברא ודוק.

וראיתי כתוב להרב חיים יהודה אלגאזי בן מהר"ש אלגאזי ז"ל בגליון הלכות קטנות וז"ל קשה דאם כן וי"ו יתירה לרבות גדול האחים (מ"ל) [למה לי] ואפשר לומר לדעת הרב ז"ל דאה"נ אלא לישנא דקרא נקט דכתיב אביך בכינוי ולא קאמר אב ואם אמנם אכתי קשה דהו"ל למימר וא"ו יתירה לרבות גדול שבאחים ואפשר דכוונת הרב לומר דרבויה דוא"ו דומיא דאב ואם דקרא מה אב ואם יחידים אף גדול האחים יחיד מיוחד שבאחים שהוא הגדול שבכולן וזהו שכתב שנכנס במקום האב שהוא אב לכולם. ואחר זמן ראיתי להרב ברכי יוסף בחלק יו"ד שהביא משם האר"י ז"ל דחייב לכבד לכל האחים הגדולים ממנו יעו"ש.